

NIEČO O (NE)EXISTENCII ŠLACHTICKÝCH SÍDIEL V HORNEJ MIČINEJ

Návštevníci smerujúci z Banskej Bystrice od Uhliska mičinskou dolinou zvyčajne obdivujú pôsobivý kaštieľ dominujúci obci Dolná Mičina. Málokto však vie, že aj prvá obec na uvedenej trase - Horná Mičina - mala až do sedemdesiatych rokov 20. storočia takéto panské sídla - dokonca dve! Žiaľ, do dnešných dní sa nezachovali. Je to škoda, pretože mohli dôstojne prezentovať bohatú minulosť obce a zároveň slúžiť na rozličné zaujímavé činnosti.

Starší obyvatelia si ešte niečo z tej doby pamätajú, ale mladší a celkom noví už nemajú ani potuchy. Zvláštne je, že chýba fotografická dokumentácia z najlepších rokov existencie oboch objektov, zachovali sa iba fotografie devastovaného stavu. Ktovie, možno sa ešte nájde niekto, kto by niečo vo svojom archíve našiel, súčasní Mičičania by sa iste potešili.

Exaktné informácie o mičinských kaštieľoch sú prezentované najmä v publikácii Vidiecke šľachtické sídla v Zvolenskej stolici (2016). Čiastočné svedectvo poskytuje aj fotografia obce cca pred sto rokmi, na ktorej je viditeľný jeden z kaštieľov, druhý je však skrytý pod bujným vzrastom okolitých líp. Obidva objekty boli dedičstvom po troch výrazných majiteľov panstva – rodiny Mičinských, Benických a Hericzových.

Renesančný kaštieľ po ľavej strane od hlavnej cesty v smere od Banskej Bystrice pochádzal zo 16. storočia. Bola to impozantná stavba, ktorú v 17. storočí opevnili a v 18. storočí rozšírili. Fasáda bola zdobená sgrafitom a na arkieri na nárožniach bola kvádrovaná. Okolo okien sa nachádzali široké ornamentálne pásy. Dvojpodlažná bloková stavba s trámovým stropom patrila Jánovi Mičinskému, ktorý so svojou manželkou nespodil žiadneho mužského potomka, preto jej v testamente odkázal celý rodový majetok. Tá sa po smrti manžela vydala za Františka (I.) Benického, ktorý prevzal vlastníctvo vymretého rodu. František (II.) Benický ako pohrobok (1576 – 1644) neskôr inicioval výstavbu dostatočne reprezentatívneho kaštieľa. Po jeho smrti prevzal majetok jeho syn František (III.) Benický, ktorý neskôr zveril kaštieľ dvom mladším synom Tomášovi a Michalovi.

V tom čase sa okolo kaštieľa postavili ďalšie hospodárske budovy, ktoré zabezpečovali produkciu potravín pre širšiu rodinu. Tomáš Benický si neskôr postavil svoj vlastný kaštieľ v Dolnej Mičinej.

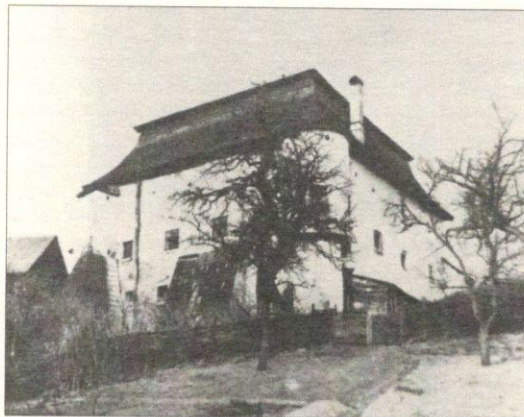
Začiatkom 19. storočia kaštieľ prestal plniť nároky na reprezentatívne bývanie, potomkovia rodu Benických preto postupne opúšťali kaštieľ a žili v iných regiónoch. Adam Benický ho zmenil na centrum hospodárskej správy majetkov vo Zvolenskej stolici. Bývali v ňom najmä hospodárski pracovníci – břeši, podľa toho bol aj nazývaný – břešský.

Po druhej svetovej vojne sa majitelia definitívne prestali o tento objekt zaujímať (presídlili sa do Budapešti), postupne sa dostal do užívania miestneho JRD. Okresná pamiatková správa v roku 1972 upozornila na jeho zlý, ale opraviteľný stav. Koncom 70. rokov min. storočia pozostatky muriv bývalého honosného šľachtického sídla asanovali.

Baroková kúria vznikla po roku 1747 po delbe majetku medzi bratmi Benickými, z ktorých Ladislav si mohol postaviť kúriu podľa vlastných

Pohľad na Hornú Mičinu okolo r. 1920

Renesančný kaštieľ Benických

Účastníčky kurzu na nádvorí Hericzovskej kúrie v priestore pred dvorovou arkádou (30. roky 20. storočia)

predstav. Kúria bola vystavaná v južnej časti obce v lokalite na Nive a jej areál zaberá veľký priestor s hospodárskymi budovami a rozľahlými záhradami. Zachované fotografie zachytávajú blokovú prizemnú stavbu, ktorú v 18. storočí rozšírili o dvorovú arkádu, vtedy získala aj monumentálnu mansardovú strechu. Kúria sa dedila až do obdobia polovice 19. storočia, keď ju predali Floriánovi Hericzovi. Pri oslobodzujúcich bojoch v roku 1945 bola poškodená strecha, navyše, jeho dedičia opustili Slovensko po druhej svetovej vojne. Objekt postupne chátral, prerastal vegetáciou. Zvyšky muriva boli odstránené a v tesnej blízkosti bývalej rezidencie začiatkom 70. rokov 20. storočia vybudovali obecný úrad a futbalové ihriská.

Baroková kúria Hericzovcov

Dnes už ťažko hodnotiť, prečo sa historické vedomie či svedomie neozvalo v čase, keď bolo možné zvrátiť osud uvedených objektov. Ale napokon, ani podnes týčiaci sa impozantný kaštieľ v susednej obci nemá zatiaľ úspešný príbeh...

Jana Borguľová

Použitá literatúra:

Chromeková, Valéria, Bitušiková, Alexandra: Horná Mičina. Pamätnica k 700. výročiu založenia obce. Banská Bystrica, DATEI, 1993, s. 46
Janura, Tomáš, Fillová, Ľubica, Šimkovic, Michal: Vidiecke šľachtické sídla v Zvolenskej stolici. Vydavateľ Spoločnosť Kolomana Sokola. 2016, s.78-87

BYSTRICKÝ PERMON

Banskobystrická revue pre popularizovanie vedy umenia a cestovného ruchu